

“Azərbaycan Respublikasında peyk vasitəsilə Yerin məsafədən müşahidəsi xidmətlərinin inkişafına dair 2019-2022-ci illər üçün Dövlət Proqramı”nda Energetika Nazirliyinin icraçı olduğu tədbirlərin 2022-ci il ərzində icra vəziyyəti barədə

MƏLUMAT

Sıra №-si	Tədbirin adı	İcra müddəti	İcra vəziyyəti
1	2	3	4
1. Peyk müşahidəsi xidmətlərindən hasilat sənayesində aktiv istifadə edilməsi			
1.4.1.	Təbii ehtiyatların, faydalı qazıntıların hasilatı sahəsində dəyişikliklərin, o cümlədən neqativ təbii proseslərin (karst, yer səthinin çökməsi, subasmalar, bataqlıqlaşma) dinamikasının öyrənilməsində peyk təsvirlərindən istifadə edilməsi	2019–2022	SOCAR-da “Azərkosmos” ASC-nin əməkdaşları ilə keçirilən görüşdə SOCAR-ın neft-qaz hasilatı və emalı sahəsində həyata keçirdiyi layihələrlə yanaşı istehsalat dövrü peyk təsvirlərinə zərurət yarandığı təqdirdə “Azərkosmos” ASC-yə müraciət edərək Dövlət Proqramı çərçivəsində həmin məhsulların əldə edilməsi qərarlaşdırılmışdır. Belə ki, “Azərkosmos” ASC tərəfindən qeyd olunan Dövlət Proqramı çərçivəsində dövlət büdcəsi hesabına əldə olunan materialların SOCAR-ın fəaliyyət sahəsini əhatə etdiyi təqdirdə onların SOCAR-a verilməsi razılaşdırılmışdır. Peyk təsvirlərinin əldə edilməsi üçün “Azərkosmos” ilə SOCAR arasında müqavilə imzalanma prosesindədir.
1.4.5.	Neft-qaz boru kəmərlərinin CİS-də qeydə alınmasında və məlumat bazasının yaradılmasında peyk təsvirlərindən istifadə edilməsi	2019–2022	“Azərkosmos” ASC-nin əldə etdiyi materialların əsasında Xəzər dənizinin Azərbaycan sektorunda mövcud neft və qaz ehtiyatlarından səmərəli istifadə edilməsi üçün Neft Daşlarını əhatə etdiyi

			(təqribən 2000 kv.km) ərazinin daxilində "Azərsky" peykindən alınmış şəkillərdən və "Radarsat-2" radiolokasiya peyk sisteminin VV diapazonlu görüntülərindən istifadə edərək SOCAR-da pilot layihənin həyata keçirilməsi və qarşılıqlı əməkdaşlıq şəraitində monitorinqin aparılması razılaşdırılmışdır. SOCAR-da müvafiq məlumatlar bazası yaradılmışdır.
1.9.5.	Alternativ və bərpa olunan enerji mənbələri üzrə informasiya bazasının yaradılmasında peyk təsvirlərindən istifadə edilməsi	2019–2022	Bərpa olunan enerji mənbələri üzrə informasiya bazasının yaradılmasında peyk təsvirlərindən istifadə edilir. Nazirlər Kabinetinin tapşırığı ilə yaradılan bərpa olunan enerji mənbələri obyektləri xəritəsində mütəmadi olaraq edilən dəyişikliklərdə peyk təsvirləri təhlil olunduqdan sonra yeni markerlər yaradılır və ya bəziləri dəyişdirilir.
2. Peyk müşahidəsi xidmətlərindən digər sahələrdə aktiv istifadə edilməsi			
1.10.1.	Peyk təsvirləri əsasında alternativ enerji mənbələri üzrə potensialın müəyyənləşdirilməsi, eləcə də külək elektrik parkları və günəş elektrik stansiyalarının layihələndirilməsi	2019–2022	İşğaldan azad olunmuş ərazilərdə mövcud olan kiçik su elektrik stansiyalarının gələcəkdə paylayıcı elektrik şəbəkələri ilə əlaqələndirilməsi üçün yerləşmə nöqtələrinin təyini məqsədilə peyk təsvirlərindən istifadə olunub. Ümumilikdə gücü

			<p>100 MVt-a yaxın 36 kiçik su elektrik stansiyalarının yerləşmə sahələri təyin olunub. Hal-hazırda işğaldan azad olunmuş ərazilərdə mövcud olan kiçik su elektrik stansiyalarının potensialının, yerləşmə nöqtələrinin təyini məqsədilə peyk təsvirlərindən istifadə olunub. Onlardan ümumi gücü 135,8 MVt olan 29 ədədinə baxış keçirilib, 7 ədədi isə sülhməramlıların yerləşdirildiyi ərazidədir.</p> <p>Baxış keçirilmiş su elektrik stansiyalarından ümumi gücü 20,2 MVt olan 4 ədədi yenidən qurularaq istismara verilib, 26,9 MVt gücündə 5 ədəd SES-in yenidən qurulması üzrə işlər davam edir.</p> <p>Peyk təsvirləri əsasında seçilmiş ərazilərdə Səudiyyə Ərəbistanının Acwa Power şirkəti ilə 240 MVt gücündə külək parkının və Birləşmiş Ərəb Əmirliklərinin Masdar şirkəti ilə 230 MVt gücündə günəş elektrik stansiyasının özəl investisiya hesabına reallaşdırılmasına dair müvafiq müqavilələr bağlanmış və təməlqoyma mərasimi həyata keçirilmişdir.</p> <p>2020-ci ilin oktyabr-noyabr aylarında peyk təsvirləri və enerji potensialı xəritələri əsasında işğaldan azad olunmuş ərazilərin bərpa olunan enerji potensialı qiymətləndirilmişdir. İndiyədək Kəlbəcər, Laçın, Qubadlı, Zəngilan, Cəbrayıl, Füzuli rayonları ərazisində yüksək günəş enerjisi potensialına malik 8 ərazi müəyyənləşdirilmişdir.</p>
--	--	--	---

		<p>Bundan başqa Böyük Britaniyanın BP şirkəti ilə Zəngilan-Cəbrayıl ərazisində 240 MVt gücündə günəş elektrik stansiyasının tikintisi layihəsinin qiymətləndirilməsi və həyata keçirilməsi üzrə icra müqaviləsi imzalanmışdır.</p> <p>Peyk təsvirlərindən istifadə etməklə külək potensialı ilə zəngin olan Laçın-Kəlbəcər ərazisində ilkin olaraq 100 MVt-lıq külək parkı üçün 2 ərazi müəyyən edilmişdir. “Yaşıl Enerji Zonası”nın yaradılmasına töhfə verəcək layihə üzrə müəyyən edilmiş ərazilərin məlumatları əsasında hazırlanmış “Məlumat sorğusu” sənədi potensial investitorlara artıq təqdim edilmişdir.</p> <p>4 iyun 2022-ci il tarixində “Bakı Enerji Həftəsi”nin Şuşada keçirilən xüsusi sessiyası çərçivəsində “Azərbaycan Respublikasında quruda sənaye miqyaslı 1 QVt gücündə günəş və 1 QVt gücündə külək enerjisi layihələrinin qiymətləndirilməsi, inkişafı və həyata keçirilməsi ilə bağlı İcra Müqaviləsi” və “Dənizdə 2 QVt gücündə inteqrasiya edilmiş külək və yaşıl hidrogen layihələrinin qiymətləndirilməsi, inkişafı və həyata keçirilməsi ilə bağlı İcra Müqaviləsi” imzalanmışdır. Müqavilələrin icrası məqsədilə 6 ədəd külək enerjisi potensialı və 3 ədəd günəş enerjisi potensialı ərazilər peyk təsvirləri əsasında seçilmiş və əlaqədar qurumlarla razılaşdırılmışdır. Bundan əlavə Avropa Yenidənqurma və İnkişaf Bankı tərəfindən həyata keçirilən “Azərbaycanda bərpa olunan enerji mənbələrinin keçirilməsinə dəstək” layihəsi çərçivəsində bərpa olunan enerji mənbələri ərazisi</p>
--	--	---

			kimi hərraca çıxarılması nəzərdə tutulan ərazi peyk məlumatları əsasında müəyyən edilmişdir.
1.10.2.	Azərbaycanın külək və günəş atlaslarının yaradılmasında, külək və günəş enerjisi istehsalının proqnozlaşdırılmasında peyk təsvirlərindən istifadə edilməsi	2019–2022	<p>Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabinetinin 2020-ci il 22 may tarixli iclasının 5 nömrəli Protokolu ilə təsdiq edilmiş "Bərpa olunan enerji sahəsinə əlavə investisiyaların cəlb edilməsi üzrə tədbirlər" in 3-cü bəndinin icrasını təmin etmək məqsədilə Azərbaycan Respublikası Energetika Nazirliyinin 2020-ci il 1 oktyabr tarixli F-110 nömrəli əmrlə yaradılmış işçi qrupuna digər qurumların nümayəndələri ilə yanaşı "Azərişiq" ASC-nin də nümayəndələri daxil edilmişdir.</p> <p>Bərpa olunan enerji mənbələrindən istifadə potensialı mövcud olan yeni torpaq ərazilərinin və su sahələrinin müəyyənləşdirilməsi üzrə yaradılmış işçi qrupuna mövcud informasiya resurslarından istifadə etməklə müvafiq potensialı olan yeni torpaq ərazilərinin və su sahələrinin bir ay müddətinə kameral qaydada müəyyən edilməsi, daha sonra növbəti bir ay müddətinə həmin sahələrdən elektrik enerjisinin istehsalı üçün istifadəsinin mümkünlüyünün öyrənilməsi məqsədi ilə müvafiq yerli icra hakimiyyəti orqanlarının nümayəndələrinin iştirakı təmin olunmaqla sahə səfərlərinin təşkili tapşırılmışdır.</p> <p>Eyni zamanda işçi qrupuna tapşırılmışdır ki, müəyyən edilmiş yeni sahələrin elektrik enerjisinin istehsalı üçün istifadəsi, onların hüquqi vəziyyəti, şəbəkəyə qoşulma imkanları, ərazi planlaşdırma</p>

			<p>sənədlərinin tələbləri, ekoloji və sosial təsirlərin nəzərə alınması baxımından prioritetləşdirilməsi həyata keçirilsin.</p> <p>Cari ilin 7 oktyabr tarixində işçi qrupun video-konfrans formatında ilk iclası keçirilmiş və iş qrafikinın hazırlanaraq təsdiq edilməsi, günəş enerjisi potensialına malik olan ərazilər haqqında məlumatların ən qısa zamanda işçi qrup üzvləri tərəfindən təmsil etdikləri qurumun fəaliyyət dairəsi nəzərə alınaraq, təhlil edilməsi, prioritetləşdirilməsi və bu barədə yekun rəyin təqdim edilməsi qərara alınmışdır.</p> <p>Respublika ərazisində, eləcə də işğaldan azad edilmiş ərazilərdə süni peyk məlumatlarından istifadə etməklə külək və günəş enerjisi üzrə potensiallı ərazilər müəyyən edilmişdir.</p>
1.10.3	Elektrik enerjisi obyektlərinin inventarlaşdırılmasında və monitorinqində peyk təsvirlərindən istifadə edilməsi	2019–2022	<p>Peyk müşahidəsi xidmətlərindən yararlanmaqla “Azərişiq” ASC-yə məxsus infrastruktur elementlərinin coğrafi məlumat bazasının yaradılması, elektrik enerjisi obyektlərinin inventarlaşdırılması və monitorinqinin həyata keçirilməsi işlərinə başlanılmışdır. Hazırda “Azərişiq” ASC-nin elektron xəritə bazası peyk təsvirlərini özündə birləşdirən ArcMap proqramı üzərində qurulmuşdur. “ASAN xidmət” və “ASAN Kommunal” mərkəzlərinə vətəndaş müraciətləri zamanı qoşulma mənbəyi, vətəndaşın sənədinin koordinatla coğrafi müvqeyi və digər məlumatların əldə edilməsində peyk təsvirlərindən istifadə edilir. Həmçinin, 360 dərəcə xəritə çəkilişləri üçün Leica Pegasus: II cihazı,</p>

		<p>xəritələndirmə üçün server avadanlıqları və CİS proqram təminatı alınmışdır</p> <p>Azərbaycan Respublikasının 2016-cı il 14 iyun tarixli 272-VQ nömrəli Qanunu ilə təsdiq edilmiş "Azərbaycan Respublikası Hökuməti ilə İran İslam Respublikası Hökuməti arasında Araz çayı üzərində "Xudafərin" və "Qız Qalası" hidroqovşaqlarının və su elektrik stansiyalarının tikintisinin davam etdirilməsi, istismarı, energetika və su ehtiyatlarından istifadə sahəsində əməkdaşlıq haqqında" Sazişin 2-ci maddəsində Birgə Texniki Komissiyaya həvalə edilmiş tapşırıqların icrası çərçivəsində aparılan araşdırmalarda "Azərkosmos" ASC tərəfindən təqdim edilmiş məlumatlardan istifadə edilir.</p> <p>Azərbaycan Respublikasının 2016-cı il 14 iyun tarixli 272-VQ nömrəli Qanunu ilə təsdiq edilmiş "Azərbaycan Respublikası Hökuməti ilə İran İslam Respublikası Hökuməti arasında Araz çayı üzərində "Xudafərin" və "Qız Qalası" hidroqovşaqlarının və su elektrik stansiyalarının tikintisinin davam etdirilməsi, istismarı, energetika və su ehtiyatlarından istifadə sahəsində əməkdaşlıq haqqında" Sazişin 2-ci maddəsinin "e" və "d" bəndlərinin icrası məqsədilə "Xudafərin" hidroqovşağında İran tərəfindən aparılmış tikinti işlərinin başa çatdığını nəzərə alaraq, tikinti zamanı dəymiş ziyanın müəyyən edilməsi üçün faktiki vəziyyəti əks etdirən məlumatların araşdırılması zərurəti yaranmışdır. Bu məqsədlə "Xudafərin" su anbarının subasar hissəsində Azərbaycan Respublikasına məxsus ərazidə yerləşən yaşayış məntəqələrinin, həyətyanı sahələrin, dəmiryolu</p>
--	--	---

		<p>sahəsinin, avtomobil yolu sahəsinin, sərhəd məntəqələrinin, elektrik verilişi xətlərinin, elektrik yarımstansiyasının, rabitə xətlərinin, avtomobil körpüsünün, tarixi abidələrin və qəbiristanlıqların qorunması və ya müvafiq qaydada köçürülməsi ilə bağlı görülmüş işlər, habelə su anbarının ətrafında baş vermiş dəyişiklikləri əks etdirən digər zəruri məlumatların əldə edilməsi ilə bağlı "Azərkosmos" ASC-yə müraciət edilmişdir. Məsələnin xüsusi əhəmiyyəti nəzərə alınaraq, qeyd edilən məlumatlar "Azərkosmos" ASC tərəfindən Nazirliyə təqdim edilmişdir. Hazırda bu məlumatlardan Sazişin 2-ci maddəsinin "e" və "d" bəndlərinin icrası üzrə aparılan araşdırmalarda istifadə edilir.</p> <p>"Su ehtiyatlarından səmərəli istifadənin təmin edilməsi ilə bağlı əlavə tədbirlər haqqında" Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 27 iyul 2020-ci il tarixli 2178 nömrəli Sərəncamı ilə "Su ehtiyatlarından səmərəli istifadənin təmin edilməsinə dair 2020-2022-ci illər üçün Tədbirlər Planı"nda nazirliyə həvalə edilmiş tapşırıqların icrası çərçivəsində ölkə ərazisində 5 müxtəlif su anbarında suyun güzgülü səthinin sahəsi üzrə aparılmış monitoring nəticələrindən istifadə edilməkdədir. Eyni zamanda, tədbirlərin icrası çərçivəsində 2017- 2020-ci illər ərzində Böyük Qafqaz dağlarında yanvar-aprel ayları üzrə qar örtüyü sahələrinin monitoringi nəticələrindən istifadə edilir.</p> <p>Eyni zamanda "Azərenerji"ASC-nin daxili resursları və peyk təsvirlərindən istifadə etməklə enerji obyektlərinin (ES, SES, Y/S-lar) və xəttlər elektron xəritəsi hazırlanmış və CİS sistemində daxil edilməsi</p>
--	--	--

			davam edir.
3. Peyk müşahidəsi xidmətləri üzrə ixtisasartırma kursları			
7.2.1.	Zərurət olduqda, ixtisaslaşmış CİS proqram təminatı üzrə təlimlərin təşkili	2019–2022	<p>“Azərbaycan Respublikasının işğaldan azad olunmuş ərazilərində müvəqqəti xüsusi idarəetmənin təşkili haqqında” Azərbaycan Respublikasının Prezidentinin 2020-ci il 29 oktyabr tarixli 1170 nömrəli Fərmanının 7.4-cü bəndinin icrası ilə bağlı Azərbaycan Respublikasının İqtisadiyyat Nazirliyi yanında Əmlak Məsələləri Dövlət Xidməti tərəfindən yaradılmış Qarabağ Rəqəmsal Coğrafi İnformasiya Sisteminə Bərpa Olunan Enerji Mənbələri Dövlət Agentliyinin əməkdaşlarının qoşulması üçün Dövlət Agentliyinin şəbəkəsi müvafiq proqram təminatı ilə təchiz edilmiş, əməkdaşlar tərəfindən sistemə ölçü müşahidə stansiyaları və bəzi stansiyaların koordinatları daxil edilmişdir. Bundan əlavə Qarabağ Rəqəmsal Coğrafi İnformasiya Sisteminə qoşulma ilə bağlı İqtisadiyyat Nazirliyi yanında Əmlak Məsələləri Dövlət Xidməti tərəfindən təşkil olunmuş təlim və seminarlarda əməkdaşlarımız iştirak etmişdir.</p> <p>“Elektrik enerjisi istehsalında bərpa olunan enerji mənbələrindən istifadə haqqında ”Azərbaycan Respublikasının Qanununun 15.1-ci maddəsində Bərpa olunan enerji mənbələri potensialından səmərəli istifadə, fəaliyyət planının icrası, məlumatlandırma işinin təşkili məqsədilə bərpa olunan enerji mənbələri üzrə informasiya</p>

			<p>sisteminin yaradılması nəzərdə tutulmuşdur. Sözügedən Qanunun 6.1-ci maddəsində Bərpa olunan enerji mənbələrinin potensialından səmərəli istifadə edilməsinin təşkili məqsədilə bərpa olunan enerji mənbələri üzrə informasiya sisteminin tərkib hissəsi olan Azərbaycan Respublikasının bərpa olunan enerji mənbələrinin potensialı atlası yaradılmışdır. Sistem boemis.area.gov.az saytında fəaliyyət göstərir. CİS proqramından əsasən “Azərişiq” ASC-də istifadə olunur. Hazırda istifadənin genişləndirilməsi yönündə ASC-də təlimlər aparılır. Regional İdarələrdə artıq CİS Proqramından istifadə edilməsinə başlanılmışdır.</p>
7.2.2.	Tematik təlimlərin keçirilməsi	2019–2022	<p>2021-2022-ci illərdə yerli və xarici mütəxəssislərin iştirakı ilə “Azərişiq” ASC-yə məxsus elektrik təsərrüfatının xəritələşdirilməsi və perspektiv layihələrin planlaşdırılması məqsədilə ərazidə GPS və Planşet avadanlıqları ilə topoqrafik çəkilişlərin aparılması, elektrik obyektlərinin koordinatlarının dəqiqləşdirilməsi, yerə köçürülməsi həmçinin əldə olunmuş məlumatların kameral şəraitdə GIS, Autocad, Global Mapper proqramları vasitəsilə emalı və s. tematik təlimlər keçirilmişdir.</p>